

Filosofia antiga

Codi: 100306
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	1
2503702 Ciències de l'Antiguitat	FB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Jesús Hernandez Reynes
Correu electrònic: jesus.hernandez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Filosofia antiga (6 ECTS) és una assignatura que es considera matèria bàsica de la UAB, programada per al segon any dels següents estudis: Grau en Filosofia i Grau en Ciències de l'Antiguitat.

L'assignatura compleix dos objectius: d'una banda, és principalment l'estudi dels dos autors més importants de la filosofia antiga (Plató i Aristòtil), que alhora són dels més importants de la filosofia en general. D'altra banda, com que l'àmbit d'estudi coincideix historiogràficament amb el del naixement de la filosofia, l'assignatura és també un inici a la filosofia, en la seva singularitat històrica. En aquest sentit, l'estudi dels primers filòsofs es farà a través de dues de les figures més assenyalades: Heràclit i Parmènides.

Competències

Filosofia

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.
- Utilitzar la simbologia i els procediments de les ciències formals en l'anàlisi i la construcció d'arguments.

Ciències de l'Antiguitat

- Dominar l'ús dels instruments específics per a l'anàlisi del món antic, fent especial atenció a les eines digitals.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Reconèixer l'impacte d'alguns aspectes rellevants del món antic en la cultura i la societat contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Argumentar sobre diversos temes i problemes filosòfics a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats
2. Assenyalar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el seu context.
3. Construir arguments filosòfics amb rigor.
4. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
5. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
6. Documentar un tema filosòfic i contrastar-ne les fonts.
7. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
8. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
9. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política.
10. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
11. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
12. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
13. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics
14. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
15. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema
16. Indicar els principals temes de la història de la filosofia.
17. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
18. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
19. Llegir comprensivament textos filosòfics de la història de la filosofia.
20. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
21. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
22. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
23. Resoldre problemes de manera autònoma.
24. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
25. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.

Continguts

El programa de l'assignatura està format pels temes següents:

Bloc 1.

Tema 1. El problema del naixement de la filosofia.

Tema 2. La filosofia anomenada "presocràtica".

Tema 3. Heràclit d'Efes I.

Tema 4. Heràclit d'Efes II.

Tema 5. Parmènides d'Elea I.

Tema 6. Parmènides d'Elea II.

Tema 7. La "revolució" dels sofistes.

Tema 8. Sòcrates.

Bloc 2.

Tema 9. Plató, autor de diàlegs socràtics.

Tema 10. Plató, el filòsof que aprèn a morir.

Tema 11. Plató i les idees.

Tema 12. Plató, *politeia*.

Tema 13. Plató i la ciutat justa.

Tema 14. Plató i la vida justa.

Tema 15. Plató, el bé i la dialèctica.

Bloc 3.

Tema 16. Aristòtil i la sil·logística.

Tema 17. Aristòtil i les categories.

Tema 18. Aristòtil, el saber i les causes.

Tema 19. Aristòtil, l'acte i la potència.

Tema 20. Aristòtil i el moviment.

Tema 21. Aristòtil i l'ànima.

Tema 22. Aristòtil i la reproducció dels animals.

Tema 23. Aristòtil, tècnica i naturalesa.

Metodologia

Les classes es basen en l'exposició del professor ("classes magistrals") i en intervencions d'alumnes a través de debats, comentaris de text i petites exposicions.

La dinàmica de classe fa necessària la lectura fora de l'horari d'aula de textos indicats pel professor.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes	45	1,8	1, 3, 8, 11, 13, 14, 25
Tipus: Supervisades			
Informes	22,5	0,9	3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 24
Tipus: Autònomes			
Lectures i estudi	75	3	4, 5, 12, 16, 17, 22

Avaluació

L'avaluació consistirà en 3 proves tipus test, al final de cada un dels tres blocs temàtics (de 2 punts cadascuna), i 2 lliuraments d'informes en els períodes entre les proves test (de 2 punts cadascun). En tots els casos, les proves es podran fer per via telemàtica.

En el moment de la realització de cada activitat d'avaluació, el professor informará l'alumnat (via Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

L'estudiant que no hagi fet almenys un nombre d'activitats d'avaluació per valor de 2/3 de la nota (7 punts) es considera "no avaluable".

Es considerarà superada l'assignatura si la mitjana aritmètica de les sis activitats és igual o superior a 5.

Abans d'entrar formalment la qualificació final, el professor publicarà la data / hora de la revisió i la nota final. Hi ha un procediment per recuperar activitats avaluades, és a dir, l'assignatura té un calendari de recuperació abans de l'establiment de la nota final, que tindrà lloc entre la finalització de les classes i la data d'avaluació final establerta per la Gestió Acadèmica de la Facultat. Aquesta recuperació pot afectar, si cal, les cinc activitats esmentades anteriorment.

La nota global màxima que es pot obtenir si l'estudiant es presenta a l'examen de recuperació és un 5.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1a prova	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25
1er Informe	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25
2na prova	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25
2on Informe	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25
3a prova	20%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

Bibliografia

Edicions de les fonts

Els escrits conservats dels principals filòsofs antics es troben editats a les grans col·leccions de clàssics grecs i llatins. Amb traducció: "The Loeb Classical Library", "Collection des Universités de France" (Fond. G. Budé). Sense traducció: "Bibliotheca Teubneriana" i "Bibliotheca Oxoniensis". Alguns títols es troben també a la col·lecció de la Fundació Bernat Metge.

Edicions de fragments

Diels, Hermann i Walther Kranz. *Die fragmente der vorsokratiker*, 2 vol. i 1 vol. d'índex, Hildesheim: Weidmann, 2004-2018.

Laks, André i Glenn Most. *Les débuts de la philosophie grecque*. París: Fayard, 2016. [Edició anglesa: Loeb edition of *Early Greek Philosophy*, en 9 volums. El volum I conté materials d'introducció i de referència imprescindibles per utilitzar totes les altres parts de l'edició. Els volums II i III inclouen capítols sobre doxografia antiga, antecedents i els jònics des de Ferècides fins a Heràclit. Els volums IV i V presenten els pensadors grecs occidentals des dels pitagòrics fins a Hipó. Els volums VI i VII comprenen sistemes filosòfics posteriors i les seves seqüeles en els segles cinquè i quart. Els volums VIII i IX presenten reflexions del segle cinquè sobre llenguatge, retòrica, ètica i política (els anomenats sofistes i Sòcrates) i conclouen amb un apèndix sobre filosofia i filòsofs en el drama grec.]

Kern, Otto. *Orphicorum fragmenta*, Berlin, 1922.

Untersteiner, Mario i Antonio Battagazzore. *I Sofisti. Testimonianze e frammenti*, Milà: Bompiani, 2009.

Giannantoni, Gabriele. *Socratis et socraticorum reliquiae*, 4 vol. Nàpols: Bibliopolis, 1990.

Algunes traduccions

De Tales a Demòcrit. El pensament presocràtic. Fragments i testimonis, edició i traducció de Joan Ferrer Gràcia. Girona: Edicions de la Ela Geminada, 2011.

De Tales a Demócrito. Fragmentos presocráticos, trad. Alberto Bernabé. Madrid, Alianza, 2016.

Saviesa grega arcaica, Traducció de Jaume Pòrtulas / Sergi Grau. Martorell: Adesiara editorial, 2012.

Los Sofistas. Testimonios y fragmentos, trad. José Solana Dueso. Madrid: Alianza editorial, 2013.

Platón: Traduït al castellà en 9 vols. a la col·lecció "Biblioteca Clásica Gredos".

Plató. *Diàlegs*. Barcelona: Fundació Bernat Metge (ed. encara incompleta).

Aristòtil: Traduït al castellà en 18 vols. a la col·lecció "Biblioteca Clásica Gredos".

Laercio, Diógenes. *Vidas y opiniones de los filósofos ilustres*. Madrid: Alianza, 2007.

Diccionari de conceptes

Brunschwig, Jackes i Geoffrey Lloyd (ed.). *Diccionario Akal de El saber griego*, Madrid: Akal, 2000.

Històries de la filosofia antiga recomanades

Bréhier, Émile. *Història de la filosofia 1. Antiguitat i edat mitjana*, Barcelona: UAB Servei de Publicacions-Tecnos, 1998.

García Gual, Carlos. *Historia de la filosofía antigua*, Madrid: Trota, 1997.

*Guthrie, W. K. C.. *Historia de la filosofía griega*, edició nova en 3vol., Madrid: Gredos, 2012.

Martínez Marzoa, Felipe. *Historia de la filosofía Antigua*, Madrid: Akal, 1995.

Bibliografía secundària

Bloc temàtic 1.

Berti, Enrico. *En el principio era la maravilla. Las grandes preguntas de la filosofía antigua*. Madrid: Gredos, 2009.

Colli, Giorgio. *El nacimiento de la filosofía*, Barcelona: Ed. 1984, 2001.

Snell, Bruno. *El descubrimiento del espíritu. Estudios sobre la génesis del pensamiento europeo en los griegos*. Barcelona: Acantilado, 2008.

*Vernant, Jean-Pierre. *Los orígenes del pensamiento griego*, Barcelona: Paidós, 2011.

Williams, Bernard. *Vergüenza y necesidad. Recuperación de algunos conceptos Morales de la Grecia Antigua*. Madrid: Antonio Machado Libros, 2011.

Zellini, Paolo. *Número y "logos"*. Barcelona: Acantilado, 2018.

* Kirk, Geoffrey S.; John Earle Raven i Michael Schofield. *Los filósofos presocráticos*, Madrid: Gredos, 2014.

Laks, André. *Introducción a la filosofía "presocrática"*. Madrid: Gredos, 2010.

Brun, Jean. *Sòcrates*, Barcelona, Edicions de 1984, 2005.

Wilson, Emily. *La muerte de Sócrates. Héroe, villano, charlatán, santo*. Barcelona: Ed. Biblioteca Buridán, 2008.

Bloc temàtic 2.

*Bredlow, Luis Andrés. *Platón Esencial. Todo lo bueno es bello, y lo bello no carece de medida*, Barcelona: Montesinos, 2017.

Görgemanns, Herwig. *Platón. Una introducción*, Santiago de Chile: IES, 2010.

Grube, G.M.A.. *El pensamiento de Platón*, Madrid: Gredos, 2010.

Hare, Richard Mervyn. *Platón*. Madrid: Alianza Editorial, 2009.

Melling, D. J.. *Introducción a Platón*, Madrid: Alianza, 1991.

Ross, William David. *Teoría de las ideas de Platón*, Madrid: Cátedra, 1989.

Taylor, Alfred Edward. *Platón*. Madrid: Tecnos, 2014.

*Vegetti, Mario, *Platón. Quince lecciones sobre Platón*, Madrid: Gredos, 2012.

Bloc temàtic 3.

*Calvo, Tomás. *Aristóteles y el Aristotelismo*, Madrid: Akal, 2008.

Düring, Ingemar. *Aristóteles. Exposición e interpretación de su pensamiento*. Mèxic: UNAM, 2005.

Leroi, Armand Marie. *La laguna. Cómo Aristóteles inventó la ciencia*. Córdoba: Guadalmazán, 2017.

Lloyd, Geoffrey Ernest Richard. *Aristóteles. Desarrollo y estructura de su pensamiento*, Buenos Aires: Prometeo, 2013.

Ponsatí-Murlà, Oriol. *Aristóteles*. Barcelona: RBA, 2019.

*Ross, Willian David. *Aristóteles*, Madrid: Gredos, 2013.

Rovira, R.. *Repertorio de definiciones aristotélicas*. Madrid: Escolar y Mayo, 2015.

Vigo, A.. *Aristóteles. Una Introducción*, Santiago de Chile: IES, 2007.

- Els llibres marcats amb * són els especialment recomanats.

Programari

No cal.